

ניקוי יבש - הלכה ואחרונים

בית יוסף

מחלוקת הראשונים - דעת תוספות, ר"ן, רא"ש, מרדכי - אין ליבון בעפר.
רש"י - ליבון גם בניעור מעפר. (ב"ח - וכו"א או"ז, סמ"ג בשם ר"ח, מרדכי, ספר התרומה)

הגדרות

מקפיד = נמנע מללבוש ללא נייעור. / מהרמב"ם - הסרת יבולות - משמע מסיר בכוונה אע"פ שלא היה נמנע מללבוש. בנייעור בגד להסיר הציהוב - ספק מה נקרא מקפיד. חדש = משמע כל זמן שלא כיבסו. / מהרמב"ם משמע שלא נשתמשו כל כך אלא עדיין הוא בחידושו.

קיפול טלית

תוספות - אסור לקפל טליתות של בית כנסת לפי שהם צורך מחר. מרדכי - אינו אסור לקפל אלא כסדר קיפולו הראשון, אבל שלא בסדר קיפולו מותר. כל בו - עכשיו נהגו לקפל כל הכלים, ואפשר שהקיפול שלנו אינו דומה לקיפול שלהם שהיו קפדים מאד לפשט הקמטים.

הלכה

שולחן ערוך סימן שב

(א) המנער טלית חדשה, שחורה, מן הטל שעליה, חייב שהנייעור יפה לה כמו כיבוס. והוא שמקפיד עליה שלא ללבשו בלא נייעור. הגה: וכו"ק שאסור לנער נגד קנסי כמיס או שיקלו עליו גשמים. וזקא צנגד חק שמקפיד עליו, י"א לאסור לנער נגד מן האצק שעליו, אם מקפיד עליו, וטוב לחוש לדבריו אכל מותר להסיר הנוצות מן הנגד בצבנת.

משנה ברורה - לנער ממים רבים וגשמים אסור גם בבגד צבעוני וגם בבגד ישן מום סחיטה.

ביאור הלכה - בבגד חדש ושחור מן הסתם האדם מקפיד, ואסור לו לנער אא"כ ידוע לו שאין דרכו להקפיד תמיד.

- אם ידוע שהוא מקפיד אפילו בבגד שאינו שחור שלט ללבושו ללא נייעור, אסור לו לנער.
- אפילו לדעת המתירים דוקא כשאינו עושה שום פעולה כלל כ"א נייעור מן האבק שעליו אבל לשפשף את הבגד להסיר ממנו הכתמים כדי ליפותו אסור לכו"ע. אפילו בבגד שאינו חדש ושחור. (שלא יסתור את השו"ע בסעיף ה)
- יש להזהר לנער אבק אפילו עם היד, ויש אומרים שאין אנו בקיאים מה נקרא חדש וע"כ יש להזהר בכל בגד, והמחמיר תע"ב, והמיקל יש לו על מי לסמוך וטוב שיעשה ע"י שינוי כלאחר יד. ולכתחילה ודאי יש להזהר.

(ב) הלוקט יבולות שע"ג בגדים כגון אלו היבולות שבכלי הצמר הנשארים בהם מן האריגה, חייב משום מכה בפטיש. והוא שיקפיד עליהם, אבל אם הסירים דרך עסק, פטור.

(ג) מקפלים כלים בשבת לצורך שבת ללבשם בו ביום. ודוקא באדם אחד, ובחדשים שעדיין לא נתכבסו, ולבנים, ואין לו להחליף. ואם חסר אחד מאלו התנאים, אסור.

יש מי שאומר דלקפלו שלא כסדר קיפולו הראשון מותר בכל ענין, ונראין דבריו.

משנה ברורה - אם מקפל שלא כסדר קיפולו הראשון מותר אפילו אין בו אחד מאלו הד' פרטים ואפילו אין דעתו ללבשו בו ביום. ומ"מ מי שרוצה להחמיר על עצמו שלא לקפל כלל ודאי עדיף.

אסור להציע המיטות משבת למוצאי שבת ומ"מ אם המיטה עומדת בביתו והוא דבר מגונה ובזיון לשבת שיעמוד כך מותר.

(ה) חלוק לאחר כביסה הוא מתקשה ומשפשפים אותו בידים לרככו, מותר לעשותו בשבת שאינו מתכוין אלא לרככו. אבל סודר אסור, מפני שמתכוין לצחצחו והוי כמלבן. הגה: וכובעים ושאר כלי פשתן דינן כסודר.

(ז) טיט שעל בגדו משפשפו מבפנים דלא מוכחא מלתא לאתחזווי כמלבן, אבל לא בחוץ דדמי למלבן ומגררו בצפורן. ויש מפרשים דה"מ לח, אבל יבש אסור דהוי טוחן.

ביאור הלכה - בטיט מותר לגרד כי רק מגרד עובי הטיט מלמעלה אך אין מעביר הכתם לגמרי. וא"כ תבשיל שנתייבש על הבגד וע"י שקולפו עובר גם הכתם, אינו מותר רק באופן שמותר נייעור, כלומר אינו חדש ואינו מקפיד.

אחרונים

שש"כ - אסור לנקות בגד ע"י שפשו או גירודו בכלי או בצפורן עד שלא ישאר שום סימן ממנו.

- בגד שהתלכלך באבק אם רגילים להקפיד על נקיונו אסור לנער או להסיר האבק שעליו.

- בגדים שרגילים להקפיד עליהם הם בגדים שחורים או כהים. בגדים בהירים או משומשים נחשבים כבגדים שאין מקפידים עליהם, אא"כ הלושם מקפיד שלא ללבושם כשאין נקיים לגמרי.

- לכלוך הנמצא על בגד, אם הוא לח וישאיר כתם לכשיסור, מותר לשפשפו בצד הפנימי עד שיפול הלכלוך. לכלוך שאינו ספוג בבגד ואינו דבוק בו, אין בהסרתו משום איסור ליבון.

שו"ת יחווה דעת - מן השלחן ערוך אינו סובר להלכה כדברי הכל בו וסיעתו, ולכן השמיט סברא זו מהשלחן ערוך. ונראה שהסכים עם סברת המרדכי להלכה. ונראה שאם הטלית מגוהץ היטב, וניכר קיפולו הראשון בקו עמוק של הגיוץ, והוא מקפלו בכל שבת בצד השני, נקרא זה שלא כסדר קיפולו הראשון, שאפילו אם יחזור לקפלו כך בכל שבת, עדיין קו הגיוץ קיים בצד האחר ונראה לעין. והנהגים להתיר לקפלו כסדר קיפולו הראשון, אין למחות בידם, שיש להם על מה שיסמוכו. ילקוט יוסף - מותר לנער בגד שהתלכלך מעפר או אבק בשבת, אף בבגד חדש ושחור.